

զուտ կաւին անունը պաղլէղ՝ դրեր են :

Տեսակ տեսակ հողերու մէջ ամէն բանէն աւելի գտնուող նիւթը պաղլէղն է . միայն թէ ասոր զուտը մինակ չգտնուիր, հապա հասարակօրէն ան հողի կարգերուն մէջ որ էս կամ էս շալին հող կ'ըսուին : Եւ տեսակ հողին մէջ երբոր շատ աւազ ու կիր չկայ, ջրով թրջելու ըլլաս նէ՝ խմորի պէս կը շաղուի . ան ատենը մատով որ շփես՝ կարծես թէ եղոտ է . իսկ չոր եղած ատենը լեզուիդ դպցնելու ըլլաս նէ՝ փոթփոթ կ'ըլլայ լեզուդ, ու շնչովդ քիչ մը որ թրջես՝ մասնաւոր հոտ մը կը հանէ որ եղոտ կաւի հոտ կ'ըսուի :

Պաղլէղը կամ զուտ կաւը շատ ջուր կը ծծէ . կրակի մէջ որ դնես՝ կը չորնայ ու կը քաշուի . առանց մէջը կտոր մը կիր խառնելու շատ դժուար կը հալի : Եւ թէ որ ուրիշ նիւթեր ալ խառնես, ինչպէս աւազ, կիր, բուսական հող, իր բնական յատկութիւնները կը պահէ :

Կաւին տեսակները խիստ շատ են, ու ամենուն մէջ ալ աւելի գայլախազ կը գտնուի քան թէ պաղլէղ : Կլխաւոր կաւերը ասոնք են .

Ա. Խճախառն էս . Եւ տեսակ կաւը երկրագործին շատ բանին չգար, վասն զի պարարտ չէ, ու մէջի խիճերը բուսոց արմատներուն ու մշակական գործիքներուն արգելք կ'ըլլան :

Բ. Եւ պղտ էս . Եւոր հարիւրին 20 կամ 30 մասը պաղլէղ է, 70՞ կամ 80՞ աւազ . աղէկ կամ գէշ ըլլալը՝ մէջի աւազին տեսակէն կախուած է . սովորաբար դաշտերն ու լեռները կարգ կարգ կը գտնուի :

Գ. Եւ իւրաքանչեւ էս . Եւոր հարիւրին 7՞ կամ 8՞ երկաթի ոքսիտ կամ ժանգ է . ուստի գոյնն ալ սաստիկ մութ կ'ըլլայ : Եւ կաւը աւելի անով կը ճանչցուի որ մէջի երկաթային մասունքը երբեմն երակ երակ կը գլտնուին, մանաւանդ երբոր երկայն աւտեն չէ մշակուած :

Դ. Եւ իւրաքանչեւ էս . Եւոր մէջ աւազէն զատ՝ կրի կտորուանք կան որ ինչուան աչքով ալ կը տեսնուին : Ճանչնալու համար՝ պէտք է կտոր մը տեղի վրայ քիչ մը թթուութեամբ կամ նաեւ բարկ քացախ թափել . անով մէկէն կիր եւ զած տեղուանքը կը սկսին պաղլէղալ :

Ե. Եւ իւրաքանչեւ էս . Եւոր մէջ հասարակ աղէն զատ՝ կը գտնուին նաեւ ուրիշ շատ տեսակ աղեր :

Սովորաբար ծովու մօտ տեղուանք կ'ըլլայ, երբեմն ցամաքին ներսերը . ու սաստիկ աղոտ ըլլալուն համար՝ ինչուան որ ուրիշ նիւթերով չպարարտացնես՝ մշակութեան չգար :

Եւ իւրաքանչեւ :

Եւ իւրաքանչեւ հողը շատ կը նմանի հասարակ կաւին . միայն աս տարբերութիւնս ունի անկէ, որ ասոր մէջ կաւի ու գայլախազի մասունքը սաստիկ միացած են իրարու հետ : Եւ երկրագործութեան մէջ աս իւղային հողը հասարակ կաւին մէկ տեսակը կրնայ սեպուիլ . վասն զի շատ անգամ բոլորովին ալ կաւ կը դառնայ, կաւն ալ երբեմն կրնայ իւղային հող դառնալ : Եւոր վրայ ետքը աւելի որոշ կը խօսինք :

Կիր կամ Եւ իւրաքանչեւ :

Եւ հողը բնութեան մէջ խիստ շատ կը գտնուի . և աշխարհքիս վրայ գրեթէ տեղ չկայ որ աս հողը չգտնուի :

() Ուտ կիրը կակուղ ու այրող է, բայց բնութեան մէջ ասանկ զուտը ամենեւին չգտնուիր, հապա հասարակօրէն ածխային կամ ծծմբային թթուութեամբ հետ խառնուած կ'ըլլայ : Եւ երկրագործները կիրը շատ կը գործածեն՝ երկիրը լաւցնելու համար : Կիր շինելու յարմար քարերուն գլխաւոր տեսակներն են մարմարին, կրաքար, կաւիճ, կրային թուֆ ու գաճ : Եւ

1 Գ. Եւ . Alamine.

1 Գ. Եւ . Terre glaise.

2 Գ. Եւ . Chaux կամ Terre calcaire. ՏԻ. Կրեճ :

սոնց մէջ մարմարիոնին կիրը ամենէն
սղէկն է . կրաքարը ամենէն շատ կը
գտնուի, իսկ կաւիճը աւելի ծովեզե-
րեայ երկիրներ :

Արային հողը տաք ու չոր կ'ըլլայ բը-
նութեամբ. ուստի թէպէտ մինակ
եղած առենք այնչափ բանի չի գար,
բայց շատ մեծ օգուտ կ'ընէ երբոր
խառնուի պաղ ու անբեր հողերու
հետ: Արային թուֆ՝ ըսուածը տե-
սակ մը քար է որ մանր մանր գնտակ-
ներէ ձևացած է, ու ասոնք մէկմէկու
հետ կաշուն նիւթով մը միացած են.
ուստի ծակծակ է, ու մէջը բուսոց ու
կենդանեաց մնացորդներ ալ կը գըտ-
նուին: Բոոր կիրը կառոտ ու եղոտ
հողերը լաւցընելու համար շատ ա-
ղէկ է:

Վաճը՝ խիստ շատ կը գտնուէ . բո-
լորովին լուծուելու համար 450 մաս
ջուր կ'ուզէ . երբեմն քրի պէս թափ-
անցիկ կ'ըլլայ , երբեմն դիմահար ու
անգոյն կամ կարմիր , դեղին , բայ
կապոյտ ևն , մէջի խառնուրդներուն
պատճառաւ : Արաքարը մշակուածեան
մէջ բուսական ոյժը գրգռելու հա-
մար կը գործածուի . բայց ասոր վըայ
ետքը կը խօսինք :

Շատ անգամ գաճը աղբււրներու
ու ջրհաններու ջրին մէջ հալած կը
գտնուի, և ան ատեն աս ջրերս ծանր
ու անեփ կ'ըլլան. այսինքն այնպիսի
ջրով բան եփել ուզես նէ՝ շատ ատեն
կ'անցնի, ու աղէկ չեփիր :

Հ. ԳՐ. ԱՆ:

ՕԳՏԱԿԱՆ ԳԻՒՏԵՐ

Ո՛ր և իցէ հաշիւ ապրի տմանները երկայն տ-
արէն գրեմադրեն լու հնարք :

**ԼՆԳՂԻԱՑԻՒՆ ՎԵԿԸ Կ'ԸՍԷ ԹԷ ՄԱՆ
ՍՐ ՄԱՐԻ Է ՈՐ ԻՐԵՔ ԳՂՅԳ ՈՒՔԻ ԱՄՏԱՆ**

1 97. Tuf calcaire. 58. 1000 1000 :

2 47. Plâtre, gypse, sulfate de chaux. SX. — LLE:

առեր եմ, ու միակերպ կը գործածեմ, և յուսամ որ ինչուան վեց տարի ալ կրնամ գործածել. և իր բանեցուցած հնարքը աս է : Պտուկի մը մէջ կը հալեցընէ լիպրէ մը մեղրամոմ ու կէս լիպրէ խէժ. երբոր աղէկ կը հալին ու մէկմէկու հետ կը միանան, ոտքի աւանը կ'առնէ կը տաքցընէ, ու յետոյ վրձինով մը ան տաք նիւթէն ամէն կողմը կը քսէ ինչուան որ տակի ու վրայի կաշին ալ ծծէ : Եւ որովհետեւ աս կերպով կաշին փայլունութիւնը կը կորսնցընէ, անոր համար մէկ ունկի բւկնի եղի մէջ կը լուծէ մէկ ունկի մեղրամոմ, դգալ մըն ալ մեղծ : Եւ ջի խառնուրդով ոտքի ամանները աղէկ թրջելէն ետքը, մէկ երկու օր կը թողու, յետոյ աս երկրորդ խառնուրդը վրան կը քսէ ու անանկով կը փայլեցընէ. քայց նայելու է որ կրակի առջև չըլլայ աս երկրորդ գործողութիւնը :

Խնդրե՛ք եւէայն ապէն պահելու հնաւրդ :

ԽԱՁՈՐԸ ԵՐԸ պահելու աղէկ կերպերէն մէկն է՝ զանոնք աւազել մէջ թաղելը : Եւ բանիս համար՝ աւազը պէտք է աղէկ մը չորցընել ու տակառի մը տակը տարածել . ետքը վրան կարգ մը խնձոր դնել, անոր վրայ նորէն աւազ . այսպէս մէյմը աւազ՝ մէյմը խնձոր դնելով տակառը լեցընել : Եւ կերպով խնձորը օդին հետ հաղորդակցութիւն չունենար , նմանապէս չափէ դուրս խոնաւութենէ կը պահպանուի , և բաց օդի մէջ կենալով իր համն որ պիտի կորսընցընէր՝ ասանկով ամենեւին չկորսընցընէր , սաստիկ ցրտէն չսառիր . և այսպէս ինչուան մայիս . յունիս ամիսները կը պահուի :

Պատե՛ք պահելը- Վրաս :

ԿԵՆԴԱՆԵԱՑ ոսկորները այրե ինչուան որ ճերմրկին . ան փոշիով պա-

1. *Quercus*: